

Överdrivet fokus på den svenska räntan

Västerbottens-Kuriren den 6 maj 2013

Vice riksbankschefen Lars E O Svensson har meddelat att han lämnar direktionen efter sex år på sin post. Skälet han uppger är att han inte fått gehör för sin linje att Riksbanken borde sätta en något lägre styrränta. Det skulle enligt Svensson ha inneburit lägre arbetslöshet och bättre prisstabilitet.

Har Svensson rätt? Det är svårt att veta. Men mycket talar för att konfliktens betydelse överdrivs. Åsikterna har alltså gått isär kring den ränta till vilken andra banker kan låna och spara i Riksbanken.

Tanken med lägre ränta är att när det blir billigare för bankerna att låna hos Riksbanken kan de i sin tur låna ut billigare till hushåll och företag som vill investera. Skillnaden mellan den styrränta som Svensson förespråkade och de beslut majoriteten fattat har aldrig varit större än en halv procentenhet. Hur stor betydelse har det?

Med tanke på att Sverige haft synnerligen låga räntor under lång tid är det svårt att hävda att höga räntor är vad som hindrar ekonomin från att ta fart. Svensson själv räknar med att penningpolitiken bidragit till 0,8 procentenheters förhöjd arbetslöshet de senaste 16 åren. Det är naturligtvis en osäker beräkning, men med tanke på att arbetslösheten i dag är över 8 procent är det ingen enorm effekt ens om den skulle stämma.

Det betyder således att en av dem som tror mest på räntevapnets kraft likväl menar att merparten av arbetslösheten beror på andra faktorer än att räntan varit för hög. Erfarenheter från andra länder talar även de för att lågräntepolitik inte är effektiv. I Japan har styrräntan varit noll i tio år utan att förhindra stagnation. Många menar dessutom att för låga räntor uppmuntrar osund skuldsättning och pekar på USA som ett (av många) avskräckande exempel.

Trots osäkerheten, trots erfarenheterna från andra länder och trots att merparten av arbetslösheten beror på andra faktorer bevakas Riksbanksdirektionens räntebeslut minutiöst av Sveriges ekonomijournalister. Räntesänkningar skapar glädjebubblor som om Sverige vunnit en viktig fotbollslandskamp.

Förklaringen ligger så klart i svenskarnas höga skuldsättning. I ett land där det enklaste sättet att skaffa en bostad är att låna en miljon eller två till en villa eller bostadsrätt, är det fullt begripligt att även en medelsvensson vill ha järnkoll på räntepunkterna.

Den stora fokuseringen på penningpolitiken är således lättare att begripa utifrån hushållens privatekonomi än ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Självklart är det intressant att fundera på Svensson haft rätt om räntan eller inte. Men det är minst lika intressant att fråga varför så många tycks tro att lite lägre ränta, eller lite högre inflation, är vad Sverige behöver för att få fart på ekonomin och bekämpa arbetslösheten. I själva verket tyder väldigt lite på att det skulle vara så enkelt.

Ska företag förmås att investera, växa och anställa krävs bevisligen mer än låga räntor. Varaktigt välstånd skapas inte genom penningpolitik.

Andreas Bergh

välfärdsforskare och liberal krönikör